

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вчена рада Хмельницького
національного університету

Протокол від 26.09.2019 року № 2

М.С. Скиба

Положення про дотримання академічної доброчесності
в Хмельницькому національному університеті

Преамбула

Хмельницький національний університет (далі – Університет) є багатопрофільним навчально-науково-виробничим та соціально-культурним комплексом, який поєднує традиції та новації в освіті, наукових дослідженнях, у формуванні єдиного простору культури особистості і соціуму. Один із важливих пріоритетів діяльності Університету полягає у вихованні нового покоління студентської молоді на засадах доброчесності та справедливості.

В Університеті здійснюється формування у свідомості студентів, викладачів і співробітників, поряд із пріоритетом академічних цінностей, ідеалу гармонійної та високоморальної особистості. Тому серед різноманітних заходів щодо підвищення якості освітньої діяльності Університету запроваджуються новітні технології для запобігання та виявлення плагіату в роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти

I Загальні положення

1.1 Положення про дотримання академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті (далі – Положення) розроблене відповідно до Закону України «Про освіту» (2016), Закону України «Про вищу освіту» (2014), Закону України «Про авторське право і суміжні права» (1993), Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (2016), Нової редакції пріоритетів Міністерства освіти і науки України до проекту Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року (2017) з урахуванням листа МОН України від 15.08.2018 №1/11-8681, «Методичних рекомендацій МОН України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності (лист МОН України від 23.10.2018 №1/9-650) та на основі Статуту Хмельницького національного університету.

1.2 Метою цього Положення є встановлення базових засад щодо дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу, у т.ч. запобігання поширенню плагіату в письмових роботах учасників освітнього процесу; формування культури коректної роботи з джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.3 Положення є складником нормативної бази системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності Університету, застосовується в частині, що не суперечить чинному законодавству та нормативній базі Університету.

2 Глосарій

Автор – це людина, яка написала будь-яку працю, твір і т.ін. або розробила якийсь план, проект, продукт.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічний плагіат – вид порушення академічної доброчесності, в під час якого здійснюється «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства». Академічний плагіат розглядається як порушення етичних норм академічної спільноти.

Самоплагіат – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів».

Фабрикація – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях».

Фальсифікація – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «свідома зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень».

Списування – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання».

Обман – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «надання завідомо неправдивої інформації стосовно власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу».

Хабарництво – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «надання (отримання) учасниками освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі».

Необ'єктивне оцінювання – вид порушення академічної доброчесності, під час якого здійснюється «свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти».

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII).

Кваліфікаційна робота – навчально-наукова робота, яка може передбачатися на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти.

Форми кваліфікаційної роботи: дипломна робота (проект), дисертаційне дослідження, публічна демонстрація (захист), сукупність наукових статей, комбінація різних форм вище зазначеного тощо.

Лексема – (від грец. – «слово», «вираз», «мовний зворот») – слово як самостійна значеннева одиниця, яку в мовознавстві розглядають у сукупності всіх форм і значень.

Оприлюднення (розкриття публіці) твору – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо (ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII).

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII).

Система Anti-Plagiarism – система запобігання та виявлення плагіату в роботах здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, науково-педагогічних, педагогічних працівників та співробітників Університету.

Твір – загальний термін для позначення результату творчої діяльності людини у науковій, літературній і художній сферах, представленого на паперових носіях та в електронному вигляді, зокрема в мережі Інтернет (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), кваліфікаційна робота: дипломна робота, дипломний проект).

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні (ст. 1 ЗУ «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII).

3 Дотримання академічної доброчесності

3.1 Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними, педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

3.2 Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

3.3. Основними видами порушень академічної доброчесності вважають академічний плагіат, самоплагіат, фабрикацію, фальсифікацію, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання.

3.4 Основними різновидами академічного плагіату вважають:

- дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело (в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом);
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есеїв, рефератів тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання;
- компіляція – процес написання твору, наукової праці на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження та опрацювання джерел.

3.5 Типовими прикладами самоплагіату є:

– дуплікація публікацій – публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт, як нових наукових робіт;

– дублювання наукових результатів – публікація одних і тих самих наукових результатів, в різних статтях, монографіях, інших наукових працях, як нових результатів, які публікуються вперше;

– подання у звітах з виконання наукових проектів результатів, що містилися у попередніх роботах, як отриманих при виконанні відповідного проекту;

– агрегування чи доповнення даних – суміщення старих і нових даних без їх чіткої ідентифікації з відповідними посиланнями на попередні публікації;

– дезагрегування даних – публікація частини раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію;

– повторний аналіз раніше опублікованих даних без посилання на попередню публікацію цих даних та раніше виконаного їх аналізу.

3.6 Фабрикацією вважають:

– вигадання статистичних та інших даних;

– використання вигаданих даних поруч зі справжніми;

– вигадання результатів досліджень тощо.

3.7 Фальсифікація може стосуватися:

– зміни результатів досліджень (даних) або пропуски в них для підтвердження тверджень, гіпотез, інших даних тощо;

– викривлення інформації про інструменти дослідження, матеріали та процеси;

– неповного або свідомо викривленого опису методик дослідження;

– надання неповної або викривленої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок.

3.8 Поширеною формою списування є використання друкованих і електронних джерел інформації при виконанні письмових робіт, зокрема екзаменаційних та контрольних, без дозволу викладача.

Також до списування може бути зараховано:

– здавання або репрезентацію різними особами робіт з однаковим змістом як результату власної навчальної діяльності;

– написання чужих варіантів завдань на контрольних заходах;

– використання системи прихованих сигналів (звукових, жестових та ін.) при виконанні групових контрольних заходів з однаковими варіантами;

– несамостійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або незазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю тощо;

– отримання іншої несанкціонованої допомоги при виконанні тих завдань, які передбачають самостійне виконання.

3.9 Формами обману є академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Крім зазначених до обману відносять такі форми:

- імітація освітньої та наукової діяльності;
- неправдиве співавторство;
- свідоме викривлення посилань на джерела, свідоме викривлення інформації, що міститься у джерелах, на які зроблені посилання;
- проходження процедур контролю та оцінювання результатів навчання підставними особами;
- продаж, поширення, постінг або публікація курсів лекцій, роздаткових матеріалів, записів або іншої інформації, наданої викладачем, а також використання їх для будь-яких комерційних цілей без письмового дозволу викладача;
- симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів;
- отримання копії екзаменаційних білетів, питань чи завдань раніше, ніж буде дозволено викладачем;
- недозволене співробітництво, зокрема при виконанні студентських проєктів, що подаються як результати самостійної роботи; використання недозволеної допомоги при виконанні індивідуальних та контрольних завдань;
- повторне подання здобувачами освіти письмових робіт, які вже подавалися як звітність з інших дисциплін, без дозволу викладача;
- підробка підписів в офіційних документах (індивідуальні навчальні плани студентів, акти, звіти, угоди тощо);
- надання відгуків або рецензій на наукові або навчальні роботи без належного проведення їх експертизи;
- надання закладом вищої освіти або його співробітниками недостовірної інформації про заклад, його основні програми, систему оцінювання, результати навчання, конкурси тощо;
- неправдиві повідомлення здобувачів вищої освіти про події, які вимагають припинення освітнього процесу, перенесення контрольних заходів тощо.

3.10 До хабарництва зараховують такі дії:

- одержання, провокування або пропонування неправомірної вигоди за отримання позитивної або вищої оцінки при складанні будь-якого виду поточного та підсумкового контролів, а також будь-яких інших переваг у навчальній, дослідницькій чи трудовій діяльності;
- примусові благодійні внески та примусова праця здобувачів вищої освіти та/або їх батьків;
- деякі випадки конфлікту інтересів тощо.

3.11 Необ'єктивне оцінювання охоплює такі випадки:

- свідоме завищення або заниження оцінок викладачами;
- надання та/або отримання будь-яких необґрунтованих переваг в освітній, дослідницькій чи трудовій діяльності здобувачам вищої освіти та співробітникам закладу вищої освіти, у т. ч. через родинні та інші неформальні зв'язки, застосування тиску на осіб, які приймають відповідні рішення;
- використання незрозумілої здобувачам освіти системи оцінювання;
- невчасне повідомлення здобувачів освіти про систему оцінювання результатів навчання;

– створення системи оцінювання, що не відповідає декларованим цілям та завданням теми, дисципліни, практики, освітньої програми тощо.

4 Процедури виявлення академічного плагіату та його усунення

4.1 У навчальному процесі

4.1.1 Перевірка рівня запозичень у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти здійснюється випусковою кафедрою відповідно до графіка дипломного проектування (не пізніше ніж за 3 дні до захисту роботи) і виконується відповідальною особою, призначеною завідувачем кафедри для введення до електронної системи *Anti-Plagiarism* кваліфікаційних робіт (далі – відповідальний).

4.1.2 Відповідальний приймає завершену кваліфікаційну роботу, підписану керівником, у друкованому вигляді, а також її електронну версію у форматі **.rtf (Rich Text Format)*, **.doc (Word 97 - Word 2003)*, **.docx (Word 2007)*, **.pdf (Portable Document Format)*.

Відповідальний здійснює вибіркву перевірку на предмет збігу між друкованою та електронною версіями кваліфікаційної роботи. Якщо друкована та електронна версії не збігаються, кваліфікаційна робота повертається здобувачеві для усунення розбіжностей.

Порядок проведення перевірки кваліфікаційних робіт у електронній системі *Anti-Plagiarism* регламентується відповідною інструкцією (Додаток А).

4.1.3 Відповідальний вводить електронний варіант кваліфікаційної роботи у систему та перевіряє її на наявність академічного плагіату. Кваліфікаційна робота вводиться повністю, починаючи з титульного аркушу пояснювальної записки до додатків.

Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат здійснюється на базі даних електронної системи *Anti-Plagiarism* впродовж одного робочого дня. Після перевірки на академічний плагіат відповідальний видає здобувачеві результат перевірки у формі роздрукованої довідки, що обов'язково додається до кваліфікаційної роботи (Додаток Б).

4.1.4 Для дипломних проектів освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти допускається максимальний збіг з однією роботою не більше ніж 40 %; для дипломних робіт освітньо-наукових програм – не більше ніж 25 %. Наявність помилок у роботі не повинна перевищувати межу 20 %; у разі використання специфічних термінів – 30 %.

Кваліфікаційна робота не повинна мати менше ніж 60 000 знаків (300 лексем). Кваліфікаційна робота, що не відповідає хоча б одній із встановлених вимог, повертається студенту на доопрацювання. Допускається не більше ніж три перевірки однієї кваліфікаційної роботи у електронній системі *Anti-Plagiarism*.

4.1.5 У разі виявлення плагіату, що перевищує встановлені нормативи (на підставі довідки), здобувач не допускається до захисту кваліфікаційної роботи

до моменту усунення виявлених порушень та повторного проходження перевірки в електронній системі *Anti-Plagiarism*.

У випадку виявлення умисного пошкодження тексту кваліфікаційної роботи, що унеможливило її перевірку в електронній системі *Anti-Plagiarism*, повну відповідальність за це несе винятково здобувач вищої освіти, а робота не допускається до захисту.

4.1.6 У разі незгоди автора кваліфікаційної роботи щодо дій посадових осіб – науковий керівник інформує про це службовою запискою декана факультету, на якому навчається студент. Остаточне рішення щодо факту академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти може бути прийнято комісією, створеною розпорядженням декана факультету.

4.2 У науковій діяльності

4.2.1 Перевірка на наявність академічного плагіату здійснюється на етапі представлення рукописів наукових робіт для розгляду редакційною колегією або кафедрою.

Редактори журналів, засновниками яких є Університет, оргкомітети заходів наукового, науково-технічного, науково-методичного спрямування (конференцій, семінарів, симпозіумів тощо) приймають до публікації статті (тези), які проходять обов'язкову перевірку на плагіат за допомогою системи *Anti-Plagiarism*.

4.2.2 Перевірка рукописів статей, тез доповідей проводиться за допомогою одного або декількох програмно-технічних засобів з визначенням унікальності роботи. При цьому використовується така орієнтовна шкала (обсяг оригінального тексту у відсотках до загального обсягу матеріалу):

- висока унікальність, робота допускається до опублікування – 90-100 %;
- середня унікальність, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки – 51-89 %;
- низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду – 50 % і нижче.

4.2.3 Відповідальні секретарі наукових журналів та оргкомітетів конференцій, відповідальні особи з числа висококваліфікованих співробітників кафедр, що призначаються розпорядженням завідувача кафедри, організують перевірку кожної представленої роботи на наявність академічного плагіату та надають довідку у роздрукованому вигляді для подальшого розгляду на засіданнях кафедр, експертних комісій спеціалізованих вчених рад, оргкомітетів конференцій.

4.2.4 Результати перевірки на академічний плагіат оформлюються протоколом (засідання експертної комісії кафедри, редакційної колегії журналу, оргкомітету конференції) у вигляді рішення щодо дозволу до опублікування матеріалів, повернення матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.

4.2.5 Перевірку на академічний плагіат дисертаційних робіт і авторефератів, згідно з чинним законодавством, організують голови спеціалізованих вчених рад.

4.2.6 Факт академічного плагіату у творах науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів може бути констатований комісією, створеною на підставі розпорядження проректора з науково-педагогічної (наукової) роботи, у творах здобувачів вищої освіти – на підставі розпорядження декана відповідного факультету.

4.3 У навчально-методичній роботі

4.3.1 Для надання навчальній книзі (підручнику, навчальному, навчально-методичному посібнику, конспекту лекцій тощо) грифу вченої ради університету та друку навчально-методичного видання у редакційно-видавничому відділі Університету як обов'язковий елемент встановлено експертизу – перевірку змісту видання на наявність академічного плагіату.

4.3.2 Завідувач кафедри направляє рукопис для перевірки на плагіат до відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення Наукової бібліотеки. Співробітник бібліотеки приймає електронну версію навчального видання на експертизу за умов дотримання певних вимог: 1) наявності роботи в завершеному вигляді; 2) файл видання у форматі *.doc (Word 97 – Word 2003), *.docx (Word 2007).

4.3.3 Перевірка видання на наявність академічного плагіату здійснюється на базі даних електронної бібліотеки Університету впродовж 2-х робочих днів. За результатами перевірки видання автору видається довідка.

Позитивним результатом перевірки вважається, коли обсяг запозичень у навчальній книзі не перевищує 10 %, у навчально-методичному виданні – 20 %.

4.3.4 У випадку, коли виявлений відсоток плагіату в навчальному виданні перевищує встановлені нормативи, автору повертається робота на доопрацювання. Після внесених автором необхідних виправлень процедура перевірки видання на наявність плагіату проводиться повторно.

5 Відповідальність учасників освітнього процесу за порушення норм академічної доброчесності, у т. ч. допущення академічного плагіату

5.1 Здобувачі вищої освіти, за умови створення та впровадження, мають демонструвати серед очікуваних результатів навчання з окремих дисциплін розуміння основних принципів та базових навичок академічного письма.

Серед результатів навчання із академічної доброчесності здобувач вищої освіти має бути здатним:

- діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;
- самостійно виконувати навчальні завдання;

- коректно покликатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;
- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до них;
- давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

5.2 Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науковими та науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

5.3 Викладачі навчальних дисциплін, складовою яких є письмові роботи (домашні контрольні завдання, курсові проекти (роботи) тощо) мають опанувати компетентності створення умов запобігання академічного плагіату:

- знати про основні причини студентського академічного плагіату уміти виявляти випадки плагіату в текстах студентських робіт;
- уміти планувати і проводити навчальні заходи, які ефективно допомагають студентам уникати плагіату (наприклад, передбачати опрацювання студентами унікальних даних; давати завдання на опрацювання джерел із високим ступенем деталізації того, які джерела необхідно вивчити і як саме ними скористатися);
- знати, як складати завдання й екзаменаційні білети, щоб завдання не орієнтували студентів плагіатити (зокрема, застосовувати у формулюванні завдань дієслова з вищих щаблів таксономії Б. Блума; завдань, що допускають використання будь-яких джерел і перевіряють розуміння матеріалу та здатність використовувати інформацію для вирішення конкретних завдань).

5.4 Науково-педагогічні працівники, які публікують наукові праці та навчальні, навчально-методичні видання, несуть особисту відповідальність за коректну роботу із джерелами інформації, дотримання вимог наукової етики; за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Автор та завідувач кафедри несуть персональну адміністративну відповідальність за недопущення плагіату в навчальних та навчально-методичних виданнях. При повторному виявленні плагіату в навчальному або навчально-методичному виданні воно вилучається з плану видань кафедри (факультету), а її автор притягується до адміністративної відповідальності.

У наукових творах за недопущення академічного плагіату несуть персональну адміністративну відповідальність автор та науковий керівник (консультант).

5.5 Здобувачі вищої освіти та керівники кваліфікаційних робіт несуть персональну адміністративну відповідальність за недопущення академічного плагіату.

Здобувач вищої освіти несе персональну відповідальність за вчасне подання кваліфікаційної роботи на перевірку в електронній системі *Anti-Plagiarism* у порядку, визначеному цим Положенням (п. 4.1.1).

Керівник кваліфікаційної роботи несе відповідальність за її перевірку у встановлені терміни, контролює процес доопрацювання роботи здобувачем та повторної перевірки на академічний плагіат.

Завідувач кафедри несе персональну відповідальність за організацію процесу перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти у електронній системі *Anti-Plagiarism*.

5.6 Рішенням засідання кафедри керівник кваліфікаційної роботи, який систематично допускає наявність академічного плагіату у кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти, притягується до дисциплінарного стягнення – відсторонюється від керівництва дипломним проектуванням на встановлений відповідним рішенням завідувача кафедри термін.

5.7 Ступінь серйозності порушень може відрізнятися за видами порушень, їх повторюваністю, видами робіт (поточні письмові завдання, підсумкова атестація з дисципліни, підсумкова атестація на певному рівні вищої освіти, дисертації, монографії, наукові публікації, наукові звіти тощо).

Основними видами академічної відповідальності за порушення здобувачами вищої освіти норм академічної доброчесності (п. 5.1) є:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу вищої освіти;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

5.8 Відповідальність за виявлення академічного плагіату у дисертаційних дослідженнях, у разі їх захисту, несуть голови спеціалізованих вчених рад, на засіданнях яких відбувся захист.

До основних видів академічної відповідальності науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників належать:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєння наукового звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присудженні або позбавлення присудженого педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

5.9 До учасників освітнього процесу можуть застосовуватися додаткові види академічної відповідальності:

- усне зауваження від викладача або представника адміністрації університету (завідувача кафедри, заступника декана, декана факультету);
- попередження про можливість стягнення до академічної відповідальності;
- скерування на додаткове навчання з питань академічної доброчесності;
- повторне виконання завдання;
- зниження оцінки за виконане завдання;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених закладом вищої освіти;
- позбавлення права голосу у колегіальних органах управління закладом вищої освіти або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування наукових досліджень, стипендій, грантів;
- відрахування чи звільнення.

5.9 Відповідальність за друк статей, поданих до збірників наукових праць або наукових журналів, у яких виявлений академічний плагіат, несуть їх головні редактори.

6 Порядок подання апеляції та її розгляд

6.1 У випадку незгоди з висновком (довідкою) щодо виявлення факту плагіату у творі автор має право у триденний термін з моменту виявлення плагіату подати письмову апеляційну заяву: викладацький склад, аспіранти, докторанти – на ім'я проректора з науково-педагогічної (наукової) роботи; здобувачі вищої освіти – на ім'я декана факультету.

6.2 Для розгляду апеляційної заяви здобувача вищої освіти створюється апеляційна комісія, персональний склад якої формується розпорядженням проректора з науково-педагогічної роботи із найбільш досвідчених та авторитетних викладачів відповідних кафедр (загальний склад не більше ніж 5 осіб). Секретарем комісії призначається відповідальний по кафедрі за введення до електронної системи *Anti-Plagiarism* кваліфікаційних робіт.

6.3 Голова апеляційної комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту виходу розпорядження проректора з науково-педагогічної роботи про створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявник попереджається щонайменше за два дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядається за його відсутності.

6.4 У разі необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів з розривом не більше ніж три робочі дні.

6.5 Сумніви, що виникають у членів апеляційної комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

6.6 За результатами засідання апеляційна комісія формує висновки, які підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, зазначаючи: «З висновками апеляційної комісії погоджуюся». Висновки апеляційної комісії щодо академічного плагіату у роботах здобувачів вищої освіти зберігаються у деканатах, у роботах науково-педагогічних працівників – в навчально-методичному відділі (науково-дослідному секторі).

7 Створення атмосфери академічної доброчесності на різних управлінських рівнях

7.1 Університету

7.1.1 Усі наукові праці, навчальні, навчально-методичні видання співробітників (за згодою) та здобувачів вищої освіти підлягають публікації в репозитарії або електронній бібліотеці Університету. За дотримання академічної доброчесності розміщених у репозитарії робіт несуть автори.

7.1.2 Редакційно-видавничий і навчально-методичний відділи контролюють процес видання та розповсюдження навчальних, навчально-методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на матеріали, використані у письмових роботах.

7.1.3 Відділ забезпечення якості вищої освіти не рідше ніж один раз на рік проводить аналіз результатів перевірок кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти усіх рівнів, ступенів та спеціальностей на наявність академічного плагіату по факультетах і доповідає про її результати на засіданні вченої ради Університету.

7.1.4 Це Положення та інші документи щодо запобігання та виявлення плагіату мають бути розміщені на офіційному сайті Університету.

7.2 Факультету

7.2.1 На факультетах запроваджуються спеціальні заняття для здобувачів вищої освіти та наукових ступенів з основ академічного письма та дослідницької роботи, коректного використання у письмових роботах інформації з інших джерел та уникнення плагіату, правил опису джерел та оформлення цитувань.

7.2.2 Результати дипломного проектування підлягають обговоренню на вчених (методичних) радах факультетів з обов'язковим аналізом стану перевірок кваліфікаційних робіт на наявність плагіату та розглядом заходів щодо його усунення.

7.3 Кафедри

7.3.1 Керівник кваліфікаційної роботи в обов'язковому порядку ознайомлює із цим Положенням здобувачів вищої освіти, а на всіх етапах

виконання кваліфікаційної роботи контролює і попереджає факти академічного плагіату.

7.3.2 Відповідальний за дипломне проектування на кафедрі напередодні захисту вносить до Інформаційної системи «Електронний університет» по кожній кваліфікаційній роботі такі дані: відсоток плагіату, відсоток помилок та кількість лексем. Якщо введені дані відповідають встановленим нормам перевірки на наявність академічного плагіату (п. 4.1.4), то студент допускається до захисту.

Якщо дані щодо перевірки на наявність академічного плагіату не внесені до системи «Електронний університет», то прізвище такого студента, відповідно, не відображається у відомості захисту кваліфікаційної роботи, а студент не допускається до захисту.

7.3.3 Результати перевірки на наявність академічного плагіату обов'язково містяться у щорічному звіті кафедри за результатами дипломного проектування, який подається у деканат та до навчального відділу.

7.3.4 Завідувач кафедри в обов'язковому порядку ознайомлює із цим Положенням науково-педагогічний персонал та співробітників, що займаються навчальною роботою, науково-методичною діяльністю.

7.3.5 Завідувачі кафедр слідкують, щоб при розробленні робочих програм навчальних дисциплін до очікуваних результатів навчання були віднесені розуміння основних принципів та базових навичок академічного письма здобувачами вищої освіти.

7.3.6 Викладачі зобов'язані:

- власним прикладом демонструвати на лекціях роботу з джерелами інформації, посилатися на них, озвучувати першоджерела під час проведення навчального заняття, включати короткі завдання по роботі із якісними науковими джерелами до видів самостійної роботи студента тощо;
- знати про основні причини студентського академічного плагіату та уявлення студентів про академічний плагіат;
- уміти виявляти випадки плагіату в текстах студентів;
- надавати студентам зрозумілу інформацію про правила академічного письма;
- прописувати у методичних матеріалах для студентів вимоги до різних видів письмових робіт (обсяг, стиль цитування, кількість цитат, правила оформлення тощо) та критерії їх оцінювання);
- розробляти нестандартні, творчі завдання з навчальних дисциплін та інших освітніх компонент освітньої програми, постійно їх оновлювати;
- демонструвати студентам приклади виконаних робіт;
- упродовж роботи студента над текстом письмової роботи проводити щонайменше одну проміжну перевірку чорнового варіанту роботи, надавати рекомендації студенту щодо покращення тексту роботи;
- залучати до оцінювання письмових робіт студентів інших здобувачів вищої освіти на основі встановлених критеріїв оцінювання результатів навчання тощо.

ДОДАТКИ ДОДАТОК А

Інструкція щодо перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти в електронній системі *Anti-Plagiarism*

Реєстрація у системі

Для отримання доступу до системи *Anti-Plagiarism* необхідно пройти реєстрацію. Для цього на електронну адресу YuriyMikhaylovskiy@yahoo.com необхідно надіслати наступну інформацію:

- повну назву навчального закладу;
- адресу навчального закладу;
- кількість логінів та їх тип (користувач / адміністратор);
- для кожного логіну вказати повні дані відповідального (П. І. Б., контактний телефон, E-Mail, факультет, кафедра).

Встановлення (оновлення), запуск

Для використання системи *Anti-Plagiarism* необхідна наявність *Java* (<http://java.com>). Рекомендується встановлювати версію *Java Runtime Environment 6 (JRE)* або вище.

Якщо система *Anti-Plagiarism* ще не встановлена, то необхідно зайти на сайт <http://antiplagiarismc.sf.net> або <http://ikc2.tup.km.ua> і запустити *Anti-Plagiarism*. На комп'ютер буде встановлюватися клієнтська частина системи. Для завершення установки необхідно підтвердити можливість використання (Always trust content from this publisher), поставивши галочку (рис. 1, поз. 1), після чого натиснути кнопку запуску (рис. 1, поз. 2).

Після установки на робочому столі з'явиться піктограма, яку можна використовувати для запуску системи або проводити запуск із сайтів, зазначених вище.

Увага! При роботі мова інтерфейсу і звіту буде залежати від налаштування мови й регіону, які встановлені в операційній системі. Якщо для цих налаштувань неможливо встановити потрібну мову інтерфейсу і звіту, то за замовчуванням буде встановлено англійську мову.

Увага! Для перевірки робота вводиться один раз, і видалити її із системи неможливо!

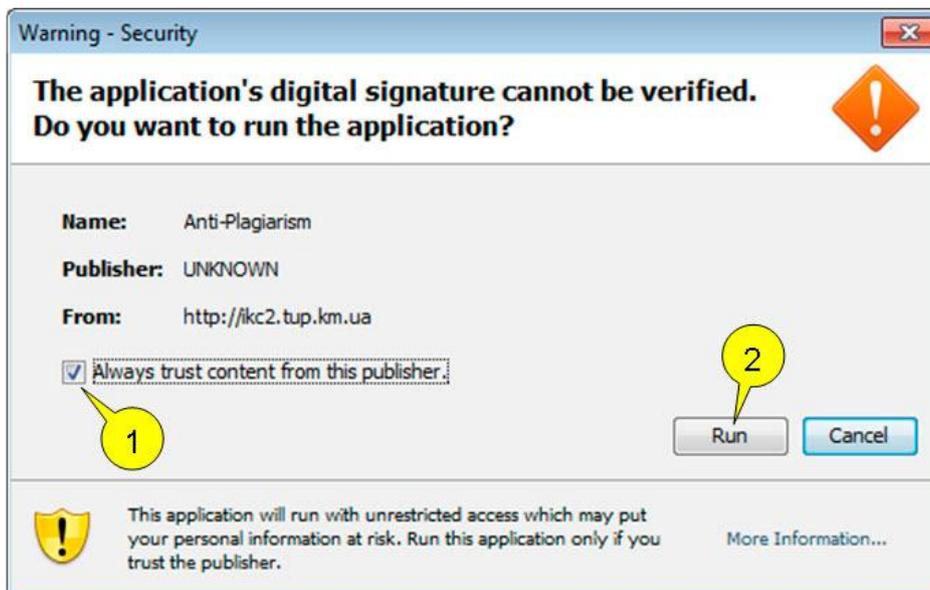

Рисунок 1 – Послідовність дій для перевірки документів на наявність плагіату

- 1 Запуск програми виконується за допомогою ярлика *Anti-Plagiarism* на робочому столі або із сайту <http://antiplagiarismc.sf.net>, <http://ikc2.tup.km.ua>
- 2 Для входу в програму необхідно вказати логін і пароль.
- 3 Після входу в систему (рис. 2) введення даних виконують у такій послідовності:
 - 3.1. Відкрити вікно для вводу роботи, що перевіряється.
 - 3.2. Ввести всі файли (формат **.rtf*, **.doc*, **.docx*, **.pdf*.) по вибраній роботі.
 - 3.3. Вказати назву роботи.
 - 3.4. Вказати автора (ів), керівника (ів), консультанта (ів), опонента (ів).
 - 3.5. Додати роботу в базу даних.
 - 3.6. Закрити вікно для вводу роботи, що перевіряється.
 - 3.7. Здійснюється аналіз роботи та готується детальний звіт про вибрану роботу.

ДОДАТОК Б

ДОВІДКА

Видана Кошевка Ю. В., доценту кафедри технології і конструювання швейних виробів про перевірку на плагіат лабораторного практикуму.

Моделювання технологічних процесів : лабораторний практикум з курсу для студентів напряму підготовки “Технологія виробів легкої промисловості” / Н.Г. Савчук, Ю.В. Кошевка. – Хмельницький : ХНУ, 2016. – 60 с.

Виявлено плагіат по друкованим виданням ХНУ (з 2005р.).

Джерело плагіату

ID	Опис	Наявність плагіату в документі	
		Символи	Лексеми
22545	Назва: Моделювання технологічних процесів : лабораторний практикум для студентів напрямку підготовки “Технологія виробів легкої промисловості” (денна та заочна форма) Додано до БД: 2015-06-22 Автори: Савчук Н.Г., Кошевка Ю.В.	10157 (13.0%)	148 (18.0%)

Директор НБ ХНУ

Айвазян О.Б.